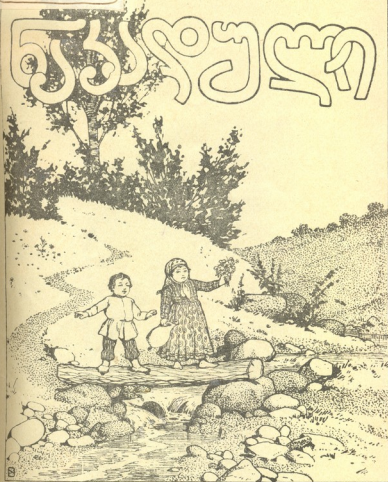

F75
1914

ბუნებისმეტყველება

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

საბავშვო

საქმასწავლებლო ჟურნალი მცირეწლოვანთათვის

1914

მ ა რ ტ ი

№ 5

საქართველოს
ლიტერატურის

საქართველო

წიგნი 80-ე

№ 5.

1914 წ.

F240

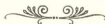

საქართველოს
ლიტერატურის
სამუშაო
სამსახური

მამაკაცი!... — სურ. ტუმანის.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

I — მაპატიე, — სურათი ტუმანის.	1
II — ვახტანგი და ლეო, — ლექსი ი. შკედლაშვილისა.	3
III — ბიძინას მოგზაურობა, — (დასასრული) ვ. თამროშვილისა	5
IV — მადლიერი კაკოლა, — გრ. ზაკაძისა.	13
V — შხესთან, — (გადმოკეთებული) ივ. რისტომაშვილისა.	16
VI — მუქთა-ხორა მცენარეები, — (დასასრული) შედგენილი იტა ნაკაშიძისაგან.	21
VII — გასართობი: რებუსი და აღსნა	24

ვახტანგი და ლეო.

(ვეძღვენი ვახტანგსა და ლეოს).

ოსომ ლექსი დამიწერა,—
ეუბნება ვახტანგ ლეოს:
—ღმერთმანი მე დამიწერა,—
თუნდა დავდებ სანადლეოს.
—შენ-გი არა —მე, აი, მე,
საკუთრად მე დამიწერა,—
ეუბნება ლეო ვახტანგს,
ჯიუტი და გაიჭერა.
—აქ მომეცი, სად იჯობავ;
ჭა, ვაუშვი, თორემ დავსევე...
გინდა განა, რომ წამართო,
ჭაჭაი, მე თავგის მხევე!
—აბა ერთი წაიკითხე,
თუ ვკ ლექსი მე არ მიძღვნა;
წაიკითხე რა, თუ ვტყუი,
მე ეშმაკო, ლაფის თითხნა!..
ვახტანგ შესტა, შეთამაშდა,

ვით ჩოკინა, ვით ციფვი, თხა,
შემდეგ ლექსი გადაძალა
და შემდეგი წაიკითხა:

„შე ეძნაკო, საძაკელო,
უძნო, უჭკეო, დამოსუეულო,
ძაიმუნო, ძაიმასო,
ცხვირ-ჩაჭკლეტილ-ჩამტურეულო;
სიცეფქეში სული გპურება,
ეოჯელი მენ გემღურება,
გცემენ... და მენს... თავსუდობას...
ძანც ბოლო... არ ეღება“...
— აჰა, ლეო, მენ გემუთენის!
— მეკი არა, მენა, მენა!... —
და ცელქებსა გადაგდეს
სოსოს ლექსი იქითგენა.

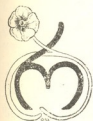
ი. მკვლავიშვილი.

ბიძინას მოგზაურობა.

(დასასრული).

აც-კი რამ სათამაშო იყო, აქ, ამ საბავშვო ბაღში მოიგონებდნენ და აქედან მიიტანდნენ სოლმე შინა. აქ დიდ საკითხებს გადასწავუტდნენ სმირად ბიძინა, ბაბურ და ვახუშტი.

ეს დიდი საქმეც აქ განიზრახეს, აქ დაეგვიძეს მთელი ამბავი მცხეთაში მოგზაურობისა.

შემთხვევამაც სელი მუწუოთ: თვრამეტ ვსკენისთვეს ბიძინას დღეობა იყო და ამას მოიმიწესებდ.

გასაყვსულსე ნახული სურათები ხვენი ბიჭების ვანებაში ცოცხლივ წამოიჭრებოდა სოლმე; მოავონდებოდათ მცხეთის „დიდი ფუვალა“, იქ ოდესნაც ვაბშული ვსაჭვი, ჩქარი არაკვი და მდორე მტკვარი, მალალ მოასე რაღაც ცისის ნანგრევები, — მოავონდებოდათ და თავს „დრმა“ ოცნებას მისცემდნენ.

— მართლა და რა კარგი იქნება მცხეთაში წასვლა, ველებურის ნახვაც; ისე-კი არა, აღმწრდელეები რომ წამოგვუვიან და ველებურს ისინი ვიხვენებენ, — არა. რა კარგია თავისეულად წასვლა: რასაც ვინდა — ნახავ, რაც ვინდა — ვასინჯავ. არც ისე, ველებანი რომ იქნებიან, — არა. ბაბურ და ვახუშტის ვარდა — არავინ. აი ხვენ სამნი რომ წავადთ, ვნა-

საუთ უკვლავურს; იქნება არაკვამიაც ვიბანათ, თუ იქნება; იქ მინდორზე ვითამაშებთ, ვიჭიდებთ, ჰეჰელებს გა-
მოუდგებით დასაჭერად, უვაილებს დაჟერეთ ბლომად, ბლო-
მად და ჩვენებს ჩამოუტანთ.

ამგვარ ტებილ ოცნებაში იყო ბიძინა მცხეთაში გამკსაუ-
რების წინა დღეებში და ის-კი არ იცოდა, რომ 'შემოდგომა-
ზე აღარც ვახაფხულის ჰეჰელები დაფრინავდნენ დასაჭერად &
უვაილებიც დიდხანსა მოლუგულიყო.

III

თვრამეტი ენკენისთვე შიანი დღე გათენდა. ამ დღით
ბიძინა ადრე არ გააღვიძეს; დღეობა იყო მისი, და ბაადურ-
ვახუშტთან ერთად სახლში რჩებოდა. არ გააღვიძეს; მაგრამ
თვით გაიღვიძა და უთქმელად ტანთ ჩაიცვა. მეორე ოთახში
ცოტა ხანს დარჩა, ჩაი უდავიდარაბოდ დალია და ბაადურ-ვა-
ხუშტთან წავიდა. ბაადურმა შეტად საწუენი ამბავი შეტკობინა
თავიანთ „ბულადს“:

— ჩვენი მცხეთაში წასვლის ამბავი ჩვენმა ნათელამ (ბა-
ადურის უმცროსი და) გაიგო და ატყვილა—ცინდათ თუ არა,
მეც წამიუყანეთო, თორემ დედას ვერევი თქვენ ამბავსაო.

მართლაც ამბავი სასიამოვნო არ იყო: წაუყანა ნათელასი
არას გზით არ შეიძლებაოდა, და დედასთვის-რომ ეთქვა, მთელი
საქმე ჩაიშლება ა.

ჯერ დაჰხირდნენ: მცხეთიდან დიდ ტიკინს ჩამოკიტანთო;
გაჭირვეულდა: არა, ახლავე მომეცითო. ცოტა არ იყოს, ჩვე-
ნი „მკსაურები“ შეფიქრიანდნენ. თათბირის შემდეგ გადას-
წვდა, რომ ნათელას გაეპარებოდნენ.

სასმელ-საჭმლის საქმე არ დაივიწყეს: მოზრდილ ძველ

ოთხ-კუთს თაყ-ასდილ უუთში ჩაილაგეს მთელი საკსალი, რძი ქ-დალდი გაუმაღეს, როგორც დიდებისაკან ესწავლათ; ჩაილაგეს ბლომაღ ჰური, სულ ნატყეხები, რადგან ნაზარეუ-ნამაღევი სულ ჟიბუ-უბით იყო ნაზიდი სამი „მოგზავრობისაკან“; უკვლის ნატყეხები, ექვსი—მუიდი მაქრის ნატყეხი, სამი ვაძლი, რვა კაკალი, ოთხი ხეჭყურა მსხალი, ჯერ მკუსე, ჰატარა სურით წყალი, სედ ორი ნატყერი ჰური კიდევ დაამატეს და უუთს თაყს ქაღალდი წააფარეს, დიდის წყაღეებით მოაბეს კა-ნაფი და ეზოს კარებამდის ვახუშტს უნდა მიეთრია; იქ მო-ცდიდა ამხანაგებს და გზას გაუღებოდნენ, ნახავდნებ მცხე-თას და საღამოთივე სასლში დაბრუნდებოდნენ.

როდესაც მოზრდილები სასლიდან გაიკრიფნენ და მსახუ-რიც სადილის მზადებას შეუდგა, ბიძინა ფეხ-აკრეფით სასლი-დან გამოვიდა, სულში მამის ნახუქარი ჰატარა მათრახი და-

ჭირა და ეზოს კარს მიამურა. აქ მარტო ვახუშტი დავდა, რომელსაც ლოდინი მოსწეუნოდა, უუთიდან ერთი ვაძლი ამო-კლო და უკვე გაუთავებინა. დიდი საუკედური მიიღო ამხანა-

გებისგან სულ-სწრაფობისთვის, მაგრამ მეტი ღონე ორი ვაძლით გაუდგნენ გზას. უუთს ჯერ-ჯერით მიათრევდნენ ქუხების ნაპირებსე.

წავიდნენ სადგურისკენ. გზა სადგურამდის ზოგი იცოდნენ, ზოგიც აზრით იყვნენ მისვედრილნი, რომ იქ უნდა ეოფილიყო, საიდანაც ორთქლ-მზვალის ევირილი მოიხმოდა.

მიდიოდნენ ნელა, აუქარებლივ, სვენებ-სვენებით, აქეთ-იქით ცქერით, ერთმანეთ შორის ბაასით, ვითომ და აქ არა-უფრიაო.

ჯერ სასლს სეირიანად გაცლიებულნი არ იყვნენ, რომ ნანსობი ექიმი ბიძია გრიგოლი შეჰხვდათ.

გამარჯვებათ თქვენი, ვაჟკაცებო! სნით მიემკ'სავრებით? თქვენები სასლში არიან?

— არა, არ არიან, — უნასუსა ცოტა არ იეოს შეკროთ-მით ბიძინამ.

— უთსარი თქვენებს, ბიძინა, რომ დღეს სადამოსე თქვენთან შემოვიული, მამასთან საქმე მაქვს, — უთსრა ექიმმა და ბავშვებს გამოემშვიდობა. თქმა მეტია, რომ ჩვენ „მკ'სავრებს“ ძალიან გაუსარდებოდათ ასე ადვილად გადაჩრჩენა. ერთიც ვთქვამთ, ბიძია გრიგოლს გამოეკითხა დაბეჯითებით, თუ სად მიდიოდნენ, ტეუილს სომ ვერ იტეოდნენ, სომ ჩაიძლეობოდა ეს დიდებული მკ'სავრობა?!

გაემართნენ იმავე ტაბტით, ეველაფრის თვლიერებით. სადაც-კი ზოლიციელს დაინახავდნენ, გზას შეცვლდნენ: კონანათ — სადას გაკებული აქვს მათი სასლიდან გამოზარვა და უკანვე დაბორუნებდნენ.

შუა გზასე ვასუშტსა და ბაადურს ჰატარა კინკლაობა მოუვიდათ: არა შენ ატარე უუთი, არა შენაო. უუთის თრევა საძნელო გასდა, რადგან კანაფი თითებს სჭრიდა, ტეიილს

იწვევდა, სძირად-კი ქვეს წამოედებოდა და თრევა უფრო და უფრო ძნელდებოდა. ისევ ბიძინამ შეარცხათ—რა დროს ჩსუ-ბიაო. ერთი ჰირობა ბაადურმა მიზევის გამოხანხვაც-კი სცა-და, თუ უუთი როგორ დასუბუქებულეო. რა თქმა უნდა, ვე-ლაზე ადვილი საშუალება საჭმლის მოკლება იეო, მაგრამ ამა-ზე ბიძინა არ თანხმდებოდა.

შუადღე კადანული იქნებოდა, როცა დილით გამგზავრე-ბულმა ჩვენმა ბიჭებმა სადგურს მიაწიეს. სადგურზე ჩვეულებ-რივ ხალხი ბლომად ირეოდა. ძლივ-ძლივობით უუთი სადგურ-რის კიბეებზე ათორიეს. ჯერ ცოტა ხანს შედგენ, სადგურის მენობა შეათვალეორეს და მერე დინჯად კარებისკენ გაემარ-თნენ. კარებში ძღვომმა მსახურმა უურადღება არ მიაქცია ჩვენ მგზავრებს, თორემ ბაქანზე არ გაუშვებდა. ბაქანზე ხალხი ნაკლებ იეო. მატარებლის წასვლამდის ჯერ კარგა დრო იეო, ამიტომ კონდუქტორები წარმაცად იდგენ თავ-თავიანთ ვა-გონებთან. ზოგიერთი ადრე მოსული მგზავრი გასეთის კითხვით ირთობდა თავს, ზოგიც გაუაციციცებით სადგურის ბა-ქანს ათვალეორებდა.

ჩვენი „მგზავრები“ არც გასეთსა კითხულობდნენ და ბა-ქანსაც არ სინჯავდნენ: ერთხელ თავიდან ბოლომდის გაიარეს ბაქანი და მერე უკან დაბრუნდნენ, ეველა კონდუქტორს სასუმი აცქერდებოდნენ, თუ რომელი მათგანი უფრო კეთილია, რომ თხოვნით მიემართათ.

ბოლოს აღმოჩნდა, რომ ერთი ჭაღარა-შერთული ეველა-ზე კეთილი უნდა იეოს.

— ბიძია, წაგვიუვანე მცხეთაში!—მიჰმართა გაუბედავად ბიძინამ.

— ოჰ, წაგვიუვანე, ბიძიაჲ!—თითქმის ერთხმად დაუმატეს ბაადურ და ვახუშტმა.

ბიძიამ გაკვირვებით ასეღ-ჩასედა ჰატარა მკ'საურუმს, მის
 ჯდა მამინეუ საქმე რაშიც იყო და სუძრობის კილოთი გამოე-
 ლაზარაკა:

— ადრე, ძალიან ადრე შესდგომისართ მკ'საურობას, ჩემო
 ბიძიკოებო! მაკ ვუთში რაღა გაქვთ?—მიუთითა ვუთსე.

— ამაში ვაძლებია, ზური, კაკალი, ვეელი, წუალი!—ჩა-
 მოუთვალეს ვუთის ამაზეი და მანც თხოვნა გაუძეორეს მცხე-
 თაში წაუვანისა.

— არა, ბიძიკოებო, უუფროსებოდ ვერ წაგიევანთ; მკო-
 ნი თქვენები ასლა გემებუნ და თქვენ-კი მცხეთისკენ მიემკ'საუ-
 რებით. უფლი გაქვთ საგ'საო?

— არა, არა გვაქვს.

— მაშ ამ მატარებლის ჰატრონი უფასოდ სომ ვერ წა-
გიუყუნო. წადით ისევე სახლში და ჭკუით იუაფით.—ასეთი
ღარიკებით გამოისტუმრა კეთილმა ბიძიამ ჩვენი „მოვზაურები“.
კიდევ სცადეს ეთხოვათ ერთი რუსი კონდუქტორისა-
თვის, მაგრამ გადაჭრილი უარი მიიღეს: არაო.

წამოვიდნენ დაღონებულ-დამძარებულნი უკან სახლისკენ
ჩვენი „მოვზაურები“.

სადგურის კიბეზე ჩამოსხდნენ დაღლილ-დაქანცული „მოვზა-
რები“, ამოაღაგეს უუთიდან სასმელ-საჭმელი და სადილს შე-
უდგნენ.

ისე მადიანად ილუკებოდნენ სამივენი, თან ისე კატაც-
ბით ბაზაობდნენ ერთმანეთში, რომ სადგურზე მყოფ საღისის
ეურადლება მიიქცევს.

ბევრნი შედგებოდნენ, უცქეროდნენ ამათ სადილობას, ესე-
ნი-კი აინუნში არ იკადებდნენ საღისის ეურადლებას და გულ-
მოდგინედ უუთს აცარიელებდნენ. ზირველად სილი მიირთვეს,

მერე ზურსა და კვალს შეეკცნენ, თან წუბლი დაეუბნენ და
სადილიც გაათავეს. ცოტა უთანხმოება ვაშლის ჭამის დროს
მოუვიდათ. გახსოვთ ალბად, რომ ჯერ კიდევ სახლიდან გა-
მოსვლისას ესოს კართან ვახუშტიმ ერთი ვაშლი გადასახსნლა
და ორი-ღა დარჩა.

ეს ორი ვაშლი სამართლით ბაადურისა და ბიძინასი უნ-
და უოფილიყო, მაგრამ ამხანაგურმა სიკვარულმა აქაც თავი
ჩინა და ვახუშტს ვაშლის ერთი დიდი ნაჭკრი არ გამო-
სწირეს.

სადილი გაათავეს, ცარიელი სურა ხელში დაიჭირეს,
დაცარიელებული უუთი ისევ ისე წამოათორიეს და უკანვე სახ-
ლისკენ წამოვიდნენ, ცოტა მსიარულეები, რადგან სადილმა
კარგ უნებასე დაუენა.

მხანამ ესენი ამ „მკვაზრობაში“ იუენენ, სახლში უკვე
გაიგეს საში ბიჭის გადაკარგვა.

მეხნა არ დასჭირებიათ, მესობლებში-კი მოიკითხეს, მაგ-
რამ მათ კვალს ძალე მიაგნეს.

იმედ-გაცრელებული ნათელა, რაკი ბიჭების წახულა გაიგო,
შურისძიების გზას დაადგა. დილით თუ მისი სიტყვები: დედას
ვეტყვიო, უბრალო მუქარა იყო, ახლა უკვე გადასწვიტა
გაქცეულ „მკვაზრებისთვის“ მცხეთა არ ენახებინა და დედის-
თვის ვეელაფერი ეთქვა.

რაკი უფროსებმა გაიგეს, რომ ბიჭები მცხეთაში წავიდნენ,
მაძინვე სადგურისკენ გაეპართნენ.

შუა გზის იქით, სადგურის სამოსწვრივ ქუჩის ნახიონს
სის ჩრდილში იხსდნენ ჩუენი „მკვაზრები“, კვრდსე ცარიე-
ლი უუთი მოედვათ და... ისუენებდნენ.

სულ ერთი საათის შემდეგ ჩუენი „რანდები“ სახლში
იუენენ და დედ-მამის საუკედურს ისმენდნენ.

მადლიერი კაკოლა.

რომ გავიგოთ, თაუღა ხარი
კუდებო, ვუღლას გუწუინა. მამა-
ხედი კაკოლა სხსლმი. არ იყო,
და დედა-ხემს-კი ამ ამბავმა სწო-
რეა თავბრუ დახსვიდა: ერთ წუთს
ოთასში ციბრუტვიით ტრიალე-
ბდა და არ იცოდა, რა გავკმ-
თებინა. ბოლოს. თითქო რა-

დაცა მთავონდაო, მოიხვია თავსა და ტანსე თბილი მალი ჭ
სწრაფად კარსე გავიდა. ხუენც უკან დავედგინეთ. მაგრამ გა-
გვიჭირდა-კი. როგორც იყო ჰატარა ქეთო მე ბუიუვანე ხელ-
ში, ხოლო ცუხსეუხა ლეო ძლიუს დაეწია თავის დედას.

არაფრად ესინამოვნა დედა-ხემს ნინოს ხუენი უკან ბკოლა,
მაგრამ ვისთვის უნდა დაეტოვებინა სხსლმი ამოდენა წვრილ-
უესა ხალსი? ვუღლა ვემურებოდით, რომ ჩქარა გუენასა თაუ-
ღა ხარი. სუსხიანი ზამთრის დღე იყო. ცა-მოწმენდილ სიგ-
რციდან ხათელი ძხის სხივები ბღურსიანად და ხახად უმას-
წინმღებოდნენ არე-მარეს, მაგრამ ქვევანა მინც სიცვიისაგან
მიგმიგებდა და ითოშებოდა. მთლად მინდორი და ტეე თოვ-
ლის თეთრ სამოსელში იყო გახუეული და კარსე გახუელ
ადამიანს კაციების შიშით უმასწინმღებოდა. ეინულით გადა-
ლესილ მდინარეს ძხის სინათლეზე ძალსე ლახლახი გაჭქონ-
და და სოფლის ერთად-ერთ მასმარებელს სიცოცხლის ვუ-
ღა ნიშნებს უკარგავდა.

მუჰომადარი სოფლის ჰატარბ ბიჭები ციკებს მანქანებს დააქანებდნენ. რა უჩინა და სიცილი ედგათ! ჩვენ გულში-კი არ ჩამოიხედავდნენ. საკვარელი თაფლა ხარი ხელიდან გვეცდებოდა. აქვე რიუყე მდგომ ნერვის ხის ძირს გამოტოლი ვეღო ის და სიკვდილის საძინელ წუთებს განიცდიდა საწვალდი! მაგრამ ნეტავი იმის მხსნეულს. ნამდვილი აღამიანი გეგონებოდათ თაფლა ხარი! ჭკუითა და გრძნობით საფსე. ჩვენი მისვლა ძალზე გაუხარდა. ცხოვრების უკანასკნელ ქაძს, რომ არ დაფიქვით და ვნახეთ, თითქოს უსახელო მადლობას გვეუბნებოდა. ხან ერთს გამოგვხედავდა და ხან მეორეს. თვალეზე ცრემლებიც-კი მოერია. ჩინც ვუღარ გაუძელით და ვუვლამ, დიდმა და ჰატარამ, უცბად ტირილი დაფიქვით. სამაგელი სოფლის ბიჭები-კი დაგვიცინოდნენ.

ხალსს უკვე ბლომად მოეყარა თავი და ზოგი რას იკონებდა თაფლას წარსულიდან და ზოგი რას. თურმე ის მთელი სოფლის საქებარი იყო ერთ ჯროს, ამისათვის დარბაისელსა და ხანში შესულ კაცებს ვერც-კი გაეუბნათ ეთქვათ, რომ უსულადო არ მოეკლათ ხარი. მხოლოდ ზოგიერთი მეტიხარბ თუ წამოიხროდა ამგვარ უადგილო რჩევას. ერთმა სოფლის ბიჭმა უშველებელი დანაც-კი მოარბენინა სახლიდან, მაგრამ დედა-ჩემმა ნინომ კინაღამ სილა გაარტყა.

მალე მამა-ჩემიც განხდა. ვიღაცას ეთქვა, რომ თაფლა გიკვდებო და ის ტუიდან, სადაც შეძის მოსაჭრელად იყო წახული, გულ-გახეთქილი აქეთკენ გამოქანებულყო. კაკოლა და თაფლა უსიტყვოდ მიესიუარულენენ ერთმანეთს. სწრაფად შეუდგა მამა-ჩემი თავის ერთგულ თაფლას გამობრუნებს ეურები და თვალეები დაუსილა, იქვე მდგომ წყაროს წვლიც-კი შეასხა თავსე, მაგრამ თქვენ მტერს! თვალის დახამამებაზე თაფლა აღარ იყო. თითქოს კაკოლას მოსვლას ელოდათ,

მ ზ ე ს თ ა ნ!

ასიუხული ხსალი დამდგარი იყო. ეველა ზამთრის კათაუკებს სარობდა და გას:ფსულის შის მცოცხლებელ სსივებს ეტანებოდა.

ქალაქის ერთი სსლის კედელთან, რომელიც ზირდაზირ შსეს უეურებდა, ბტუსულიყო ზეტარა ობოლი ბიჭი დაგლეჯილი ტანისმოსით და გაბუბდაუდა ხს ერთ გამჟღელს გაბუჟურდა სელს და ხს მჟორეს, მჟგრამ ამაოდ! ეველა კარვად სედაუდა, რომ ზეტარა ობოლი მათხოვარა იყო, მჟგრამ მს მანც უურადღებს არავის ბეცეუდა და გაქანებული ეტლები ხომ დაურიდებლად ლაფსაცკი ბწუნწკლებდნენ სწუხალს. ობოლი ზურანვის კალთით იწმენდაუდა ზირისასეს და უსიტეუოდ, სელის გამჟღერთ განაკრძობდა მათხოვრობას; თითქოს ამბობდა: „ხალსო, მჟიერი ვარ, ობოლი ვარ, მანუქეთ რამყო!“ მჟგრამ გამჟღელ-გამომჟღელი სედაც არ უეურებდა...

დიდხანს იღვა ასე ობოლი, მთელ ხსეკარ დღეს, სანამ შსე ანათებდა და ათობდა ამ კედელს, რომელსაც მიერდნობოდა. შუადღის შქმდეკ შსემ დასაჯლეოთისაკენ კადისარა და გა-

ემართა ცის კიდურისაკენ. ნახა ზაწიამ, რომ მზე საცაბე მათს
მიეფარება, მიბრუნდა შრისაკენ და შევედრა:

F 494

— საუვარელო მზეო! კეთილო მზეო! მარტო შენ ხარ ხემი ზატრონი, შენ მათობო და შენ მკოცნი, მიაღერსებ, როგორც საუვარელი დედა! რა მეშველებოდა, რომ შენც არ შევანდე, შენც არ მიმწერდე, შენც არ მიაღერსებდე!?. ხომ ცოცხლივ გაგიუინებოდი! ხომ ხედავ ადამიანები ხედაც არ მიუერებენ!? საუვარელო, მშვენიერო მზევ! სად მიდისარ? მეც წამიუვანე!.. აქ ვისთან მტოვებ; აქ მე მარტოკა ვარ, ობოლი ვარ, არავინა მკავს. საცაა დაღამდება, და აბა ვისთან წავიდე... წამიუვანე, წამიუვანე, საუვარელო მზეო, შენთან; დამე ხომ გაგიუინები აქ!..

მზე მთან მიეფარა. დაუბერა ციუმხ ნიაუმხ. კონკებში ჩაცმულ ემაწვილს გააკანკალა.

— სად მიდისარ, მზეო, ხემო კარგო, კეთილო მზეო!

ვიცი შენს დედასთან მიდიხარ; მე-კი აღარა შეგეს დედასთან წაშვებოდა. ცა მეც ცოცხალი შეგედა დედა, საღამო ჟამს მეც დედასთან მივდიოდი; ახლა-კი აღარაფინა შეგეს. წამიუვანე მეც შენს დედასთან! ვიცი—ის კეთილია, მეც მიმიღებს, მეც შემოიფერებს...

ბაღლი ატირდა. ცრემლები ღაზა-ღუჭით გადმოსცვივდა გაფითრებულ, გამხდარ სახესზე. დამდებოდა. ეველა შინ მიქაჩარებოდა და არაფინს სედავდა, თუ როგორ ითუთქებოდა ობოლი. ობოლმა კვლავ მიმართა მესეს:

— დაიცა, მესეო: მეც თან წამიუვანე! აქ ვინთან დავრჩე მარტოკა; გ'სა მანც მასწავლე!?. მაგრამ, ჰო, ვიცი, ვიცი გ'სა! მთას იქით არის შენი სახლი; დედაშენი იქ ცხოვრობს. მეც წამოვალ, აქ რა მინდა!..

სთქვა ეს თუ არა, ბაღლი დაჰკრა ფსი და გაუღვა მისი გ'სას...

გაიარა ერთი ქუჩა, მეორე, მესამე, მეოთხე... სედავს—ქალაქი აღარ არის—მინდორია, და მინდორს იქით ის მთა, რომლის უკანაც მსემ გადაინარა. ფესს აუჩქარა. მივიდა მთასთან. დაიწყო მთაზე ასვლა. ქვები ტიტველ ფესებს უკაწრავდნენ. ცივი ნიაფი მიკ ზირისასეში უბერავდა, მაგრამ ის მანც არა დგებოდა, მიდიოდა. დაბინდა. სიბნელემ მოიცვა ეველაფერი: გ'სა, ღრე, ქვა—ეველაფერი გაერთდა, ემაწვილი გ'სას ვეღარ არკვევდა, ფესები უსსლტებოდა და ეცემოდა, მაგრამ ის მანც არ იძლიდა, მიდიოდა.

სულ დაღამდა. ცაზე ვარსკვლავები გამოჩნდა. ნიაფი ქარად გადაიქცა. ზერანკის ამარა ემაწვილს შესცივდა. მოესმა მკ'სავრების ღაზარაკი, ეს სოფლებებს მოჰკვიანებოდათ და ქალაქიდან თაუ-თაფიანთ სოფლებში მიეჩქარებოდნენ. როცა გაარჩიეს სიბნელეში ზატარა ბ-ჭი, მესამესეს:

— ეი, ვინა ხარ მანდ? აქ რა კინდა მარტოკა ამ დროს, სად მიდიხარ?

— ობოლი ვარ, მსესთან მივდივარ; აი ამ მთის მწვერულზე, მსესთან!..

— სულელია, — სთქვენ მოკვიანებულმა სოფლებებს და ვაბარეს.

უმწვილი ვსას განაგრძობდა. ის დარწმუნებული იყო, რომ მსე მთის წვერს იქით არის, რომ კიდევ ცოტა, და ის მსესთან იქნება, იმასთან მოისვენებს ამ ცივ დაბეჭი. უმწვილს კვლავ სძა მოესმა. შესდგა. გაიხედა. შედაეს — სინათლეა. იფიქრა: ნეტავი სადა ვარო? ხმის გამომცემი ახლო მოვიდა, ღამ-ღარი სახეში შეახათა უმწვილს და აღერსიანად უთხრა:

— ვინა ხარ, სად მიდიხარ ამ სიბნელეში?

— ობოლი ვარ, მსესთან მივდივარ. მითხარ, კეთაუვა, თუ იცი, კიდევ შორს არის მსემდის?

— შენ, კეტობა, აქაური არა ხარ, შეილო; წამო ჩემთან! აქ რა განდა ამ დროს! ვინა ხარ? როგორი გულ-ქვაყუბი უოფილან დედაქენი და ძამაქენი, რომ ამისთანა სიბნელეში გამოუშვინარ!?

— არა, ძიავ, მე არც ძამა შეაეს და არც დედა! მე ობოლი ვარ. ერთი ვარ. ძამაქენი და დედაქენი მსეა. ის ძათობს და ის ძიადღერსებს; მე იმასთან მივდივარ...

— კარგი, ამდამ ჩემთან წამოდი, შეილო. ახლა ბნელა, და სვალ-კი მე თვითონ წაგიძღვები მსესთან და მიგიყვან ძასთან, — უთხრა კეთილმა უცნობმა, მთოელმა მწვემსმა; მოსჭიდა ბაღღს ხელი და სახლში შეიყვანა. მწვემსის სახლი უბრალო ქოსი იყო, ძაკრამ ფართე და თბილი. შუაში რკინის ფენი იდგა და შიგ ცუცხლი ღუდღუდეებდა; შედაც ქვაბი იდგა საჭმლით. ფენის შორი-ახლო მწვემსის ცოლი და სამი ზატარა ბავშვი ისხდნენ. მეორე ოთახში ცხვრების ბღაჟილი ისმოდა.

— შეილებო! მძა მოციუვანეთ; ამას იქათ ოთხნი ვინც სამისთვის კვამლევს ჰურს, მეათხესთვინაც მოგუცემს! გიუვარდეთ ერთმანეთი, შეილებო; აბა, მოდით, აკოცეთ თქვენს ახალ მძას!

ზირველად წამოდგა მწვემსის ცოლი. მივიდა ბავშუთან, მოეხვია, დედობრივი სიუვარულით გულში ჩააკრა და მკვრად აკოცა. მოვიდნენ ბავშუებიც და უველამ სათითაოდ აკოცა ობოლს. მწვემსის ცოლმეილის ისეთი ტკბილი დახვედრისკან ობოლმა ისეთი სიამოვნება და სითბო იგრძნო გულში, რომ იფიქრა: მე რომ მხესთან მივდიოდი, აქ სომ არ განეგრდა ღამის კასათეგადაო!?

მწვემსის ცოლმა სუფრა გაძალა. ივასშმეს. შემდეგ უველას ქვემაგები გაუძალა და დააწვინა. ობოლი ისეთი დაღლილი იყო, რომ ჩაწვა ლოკინში თუ არა, მაშინვე თვალები დაეხუჭა და დაეძინა. სისძარში ნახა, უათომც ის მხესთან არის და მის თბილ კალთაში სძინავს.

ივ. როსტომაშვილი.

მუქთა-ხორა მცენარეები.*)

(დასასრული).

რა თუ მარტო მცენარეები იღუპებიან მუქთა-ხორა სოკოების წყალობით, ცხოველებიც არ ეოფილან მათგან უსრუნველყოფილნი და სძირად ესაღმებიან წუთი-სოფელს.

არის ერთნაირი მუქთა-ხორა სოკო, რომელიც ძრიელ ემტერება უბრალო ბუხს. როცა სოკოს თესლი დაეცემა ბუხს, გაღვივდება, ჩაუძვებს საწუწნავეს ბუხის სსეულში და საზრდობს ბუხის შიგნეულით. მკვდარი ბუხი სავსეა ამ სოკოს თესლით. როცა მოკვდება ბუხი, მის ტანსე აიძართება

სოკოს ღერო, ისურავს მრგვალ ქედს; ქუდი სავსეა თესლით; მწიფე თესლი ჰბერში დაფრინავს, და ვაი იმ ბუხს, რომელსაც ერთი ბეწო თესლი დაეცემა! მას მოელის იკივე, რაც წინანდელს. სძირად მოხდება, რომ ერთი ბუხი მრავალ საღ ბუხს გადაახვევს ამ სენს და ბუხებს სინსილას ავლებს.

სძირად მფუტკრეს ფუტკრის მატლების (მვილების) მავიურად ფიჭაში დახვდება ბუროლებული სითხე. საიდგან განხდა ეს სითხე ან რა მოუვიდა ფუტკრის უსუსურ მვილებს?

არის ერთნაირი მუქთა-ხორა სოკო, რომელსაც „სიდა-

*) იხილე „ნაკადული“ 1913 წ. დეკემბერი № 23.

მღლე“ ეწოდება. ეს სოკოები სკას ეტანებიან, უუტკრის შვილებს სხეულში, სასრდობენ მათი მიგნეულე-ბით; ჭიები ისოცებიან, ღზებიან და ამიტომ მფუუტკრეს, ნა-ცვლად ჭიებისა, აეროლეული სითსე დახვდება სოღმე. დი-დი მასარალეებელი სოკოა ეს სოკო: თუ დროსე არ მოესუდა და არ მოიძორა თავიდან სხეული სკა მფუუტკრემ, აუადმო-ფობა სხეებზე კაღადის და სკები ცარიელდება.

აგრედვე დიდ ზიანს აუენებს სხვა-და-სხვა სოკოები მება-რეშუმეებს. სოკოები ბინადრობენ ჭიების სხეულში, სასრდო-ობენ მათი მიგნეულით, სანამ არ მოუსზობენ სრულიად სი-ცოცსლეს. აი როგორ მოგვითხრობს ერთი მეცნიერი ერთ ამკვარ სოკოს თავგადსავაღს.

სოკოს თესლი დაეცა ახალგაზდა ჭიას, კააბა მის კანში ძირების ქსელი, ხაუერა სწუნზავები მიგნეულში და დაიწყო სასრდობა. ჭია მალე არ კვდება, კიდევ ისრდება, მაგრამ ამავე დროს არ შეკიღია არ შენიძნო, რომ ის უკვე აუად არის: ღუნდება, ხელა იძურის, ხელა სჭამს, უდროა დროს ემებს მასახვე ნებელ ადგილს, ცდილობს მიწაში ჩაძურეს, ძურება კიდევ და ჩქარობს ბოკად იქცეს; მა-გრამ არ დასცაღდა—მოკვდა. მკვდარი ჭიის თავიდან აიძართა ერთი გოჯის სიძაღლეზე მათი; ეს მათი მიწაშივე ორ ტოტს კამორ-ღებს და ამოღის მიწის ზედა ზირსე; აქაც ემატება იქეთ-აქეთ ტოტები და მალე ირმის რქებს დაემსგავსება.

კამაღადებელი შუძით რომ ჩახედა ამ ახირებულ ტოტებიან მცენარეს, აბრეშუმის ჭიის თავიდან ამო-სულს, შენიძნავ, რომ ეკვლა ტოტებზე კამოსისანს ჩადრმავე-

ბული ადგილები ფინჯნებივით; თითოული ფინჯნის ღრმად ამოდის რამდენიმე ჰარკი, თესლით სავსე. ჰარკი სკდება, თესლი ჰარკს გადააქვს სწავა ჭიებზე და მუსრს ავლებს საჭიეს.

არა თუ მარტო ცხოველები იტანჯებიან სოკოების წყალობით: ადამიანიც სძირად არა-სასიამოვნო მდგომარეობაში ვარდება მათი სტუმრობით. თქვენ იქნება შეკვებდრით ქაჩალი კაცი:--სუჭუჭი თმის მავივრად მოტიტველებული თავი აქვს. რა უძნო, რა უღამასოა! რა იქნა თავის დამამძვენებელი თმა? იმ წუეულმა მუქთა-სორა სოკომ ამოავდო ძირიანად. ის ჩამძნებულა თმის ძირში, გადაბმანებულა შემდეგ თმაზე და ისე ამოუჭამია თმა, რომ იმ ადგილას სწავა აღარ ამოდის. აქედან ჩნდება სიქაჩლე.

ავადმოყოფი თმა.

მუნი და სიქაჩლის სოკოების თესლები.

მიორე სოკოს თავის თესლი ადამიანის სხეულზე მიუფანტ-მოუფანტავს. კანზე თესლი დვივდება და აჩენს ეგრეღწადებულ მუნს. მუნი და სიქაჩლე კანის ავადმოყოფა არის: მიგნით სხეულში არ ჩნდება, ეტანება მხოლოდ კანს, არღვევს კანის უჯრედებს და მეტად აწუხებს ადამიანს.

აი მოკლედ მოქმედება მუქთა-სორა მცენარეებისა. მრავალნი სხვანიც არიან დიდად მსაზრალეებნი—როგორც მცენარეების, ისე ცხოველებისა.

იტა ნაკაშიძე.

რ ე ბ უ ს ი

თ

”

რ

,

ბ

შ

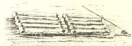

”

ბუნების
მოვლენა.

ა

ც

მ

”

ა

მ-4 №-ში მოთავსებულ გამოცანების და შარადის აღსნა.

1. ბურთი.
2. კბეკლი.
3. იორი მდინარეა.

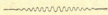
„ნაკადული“-ს რედაქციაში

და

წერაკითხვის სასოგადოების წიგნის ძალაშია იეიდება
შემდეგი წიგნები:

- 1) **ტომის თავგადასავალი**,—თხზ. მარკ ტვენისა, თარგმ.
გრ. ყიფშიძისა, ფასი 50 კ.
- 2) **რას გვიამბობს ოთახი**,—თხზ. ავენარიუსისა, თარგმ.
გ. ჯაფარიძისა, ფასი 20 კ.
- 3) **დასურათებული ასაწყობი ანბანი**,—ფასი 1 მ. 20 კ.
- 4) **სკრუჯი და მარლეი**,—საშობაო მოთხრობა, ჩარლზ
დიკენსისა, თარგმანი ნინო ნაკაშიძისა, ფასი 25 კ.
- 5) **დასურათებული საყმაწვილო მოთხრობები** ჰ. ჯ. ან-
დერსენისა, ერ. სეტ. ტომპსონისა, გ. ინსაინისა
და რ. კიპლინგისა, ფასი 30 კ.
- 6) **ბავშვობა და სიურმე**,—მოთხრობა ლევ ტოლსტო-
ისა, თარგმ. ნინო ნაკაშიძისა, ფასი 60 კ.
- 7) **ორი მხატვარი**,—თარგმანი დ. ავალიანისა, ფასი 15 კ.
- 8) **სამშობლო ბუნების სარკე**, დასურათებული საყმა-
წვილო მოთხრობები,—ივანე ელიაშვილისა, ფასი. 30 კ.
- 9) **შობა**, მოთხრობა გურიის ცხოვრებიდან,—ნინო ნა-
კაშიძისა, ფასი 5 კ.
- 10) **ახალგაზრდა მეფის სიზმარი და დევი—ეგოისტი**,
ორი მოთხრობა ოსკარ უაილდისა, თარგმ. ივ.
მაჭავარიანისა, ფასი 5 კ.
- 11) **დათო**,—ირ. ევდოშვილისა, დიდების მაძიებელი,
თარგმ ალ. შანშიაშვილისა, ფასი 5 კ.
- 12) **მოთხრობები**,—ლაგერლედისა და სხვა უცხო მწერ-
ლებისა 5 კ.
- 13) **იგაგარაკნი**,—125 დასურათებული, პატარა მო-
თხრობა, ავტორის სურათით, ალ. მიჩიანაშვილი-
სა, ფასი. 75 კ.
- 14) **ბიძია თომას ქოხი**,—რომანი ბიჩერ-სტოუსი ზანგ-
თა განთავისუფლების დროისა, სურათებითა და
ბიოგრაფიით, თარგმანი მ. კლიშიაშვილისა 1 მ. 25 კ.

1914 წ. მიიღება ხელის მოწერა

დასურათებულ საყმაწვილო ჟურნალ

„ნაკადული“-ზე

ბარათების
№ 12

← წილიწადი მათი ←

ჟურნალი გამოვა ჩვეულებრივი პროგრამით, საგანგებოდ არჩეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით;

წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემათ:

24 წიგნი „ნაკადულისა“ **12 წიგნი** „ნაკადულისა“
მცირე წლოვანთათვის. მოზრდილთათვის.

36 სურათს ნაკადულის I-ლ კვერდზე.

სახუკრად 1914 წ. ორივე გამოცემის წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემა წიგნი: „**მიწის ძვრა და ცეცხლის მფრქვეველი მთები**“ (მრავალი სურათებით) გიორგი ანთელიძისა.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ორივე გამოცემა—**5 მ.** ნახევარ წლით—**3 მან.**, ცალკე-ცალკე მცირე წლოვანთათვის

24 წიგნი—**3 მან.**, მოზრდილთათვის **12 წიგნი**—**3 მან.** ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილადაც.

სახლვარ გარედ: ერთი წლით **7 მ.** ნახევარი წლით **4 მ.**

ესთხოვთ ხელის მომწერლებს თუ ჟურნალი „ნაკადული“ არ მისდით, ერთი თვის განმავლობაში გვაცნობონ და აღრესის გამოცვლა დროზე შეგვატყობინონ.

ხელის მოწერა შეიძლება

ტფილისში — „ნაკადულის“ რედაქციაში, ზუბალაშვილის სახლი, გოლოვინის პროსპ. № 8. Редакция „Накадули“, Головинский пр. № 8, შემოსასვლელი დავითის ქუჩიდან № 2. და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქუჩა. **ქუთაისში**—ისიდორე კვიციანიძისთან, მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთავრიშვილთან. **სამტრედიისში**—ვლ. ნაცვალაძისთან. — **შოთში** — თეოფილე კანდელაკთან. **ბათუმში**—ქნ. სოფო ნაკაშიძისთან, ტროფიმ ინასარიძისთან ფოსტაში, და ანასტასია ლომინაძისთან. **ოზურგეთში** და **ლანჩხუთში**—ლეო იშნაძისთან. **თელავში**—ვასო პაატაშვილთან. **ახალციხეში**—კონსტანტინე გვარამაძისთან. **ბაქოში**—ვასილ ახვლედიანთან, ნინო გელაშვილთან და ივანე ელიაშვილთან. **გორში**—ნინო ლომოურთან და ქეთევან ჯავახიშვილთან. **სოხუმში**—ქნ. მარიამ ანჩაბაძისთან. **ქიათურაში**—ივანე გომელაურთან. **ვანჯაში**—ბ. ამბოქაძისთან. **ერევანში**—კ. ოდიშარიანთან. **სიღნაღში**—ნ. ახმეტელაშვილთან. **ყარსში**—ივ. საათაშვილთან. **ალექსანდროპოლში**—ს. შატბერაშვილთან. **ნახიჩევანში**—სამსონ მარჯანიშვილთან. **ხონში**—მ. ი. კავჭანიძისთან. **რაქაში**. — მასწავლებ. ილია გოგიასთან.

რედაქტორი ნინო ნაკაშიძე.

გამომცემელი თავ. პავლე იოსების-ძე თუმანიშვილი.